

The Position of Balance as a Design Principle in Ceramics Art

İsmail YARDIMCI¹
Duygu ARI GÜVENÇ²

Extended Abstract

The word “design” which also means envision, is originated the word “designare” in Romanic language that stands for the words represent, describe and define. The word design stands for a more narrow sense in fine arts and it covers all the directing process such as construction plan, illustration, maquette ect..

The verb “tasarlamak” means “invisaging” in Turkish language which is derived from the word “tasar” that stands for the plan that discribes the schedule and level of a work or an idea by the drawing or writing.

First examples of design had began with the crafts (handicrafts) that created by the approach of trial and error, since the beginning of mankind’s first existance. The schools for architecture and fine arts that teach designing has begin developing parallel with the developing industry.

Balance stands for “denge” in Turkish, “balancement in French and “gleichgewicht in German.

Design elements and principles are mentioned as building block of the piece in the visual arts. Organization of the elements of design is formed with the design principles. All these elements and principles can be used in one piece or only a few of them can be used. There are twelve design elements and these are point, line, light, stain, texture, value of hue, color, surface, space, shape, form and structure. Eight principles which regulate these elements are also included and these are rhythm, harmony, contrast, hierarchy, dominance, balance, unity and movement.

Balance, as one of the design principles, is based on the necessity of the design. Balance is including other design elements and principles.

Balance is defined as instant equilibrium of two opposite powers and not predominating one over the other. This condition is formed with color, scale, angle, movement and other building blocks of the design. Balance always

¹ Prof., Uşak Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Seramik Bölümü, e-mail. ismail.yardimci@usak.edu.tr

² Lisansüstü öğr., Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

has a visual weight and this visual weight arranges the non-predomination in the design. There are three types of balance: symmetrical balance, asymmetrical balance and radial balance. Symmetrical balance is the situation of equality of elements and forms used in the design; a similarity of the two sides which share one axis.

The second type of balance, the asymmetric balance, is the usage of the non-identical objects in the design. Also, in the radial balance the fundamental component is the symmetric balance. However, while there are two weights of elements in the symmetrical balance, in the radial balance there are two and more weights of elements. These elements scatter out originating from a center or concentrate towards the center from the surrounding area.

The element of balance exists in the theatrical, phonetic and plastic arts. The plastic art, as one of the branches of art, is the oldest and has been survived in consequence of various needs of people from the beginning of humanity until today. In this thesis work, the balance in the ceramics is handled. According to ceramic production techniques, it is classified industrial and artistic. The balance element which is depended on the material in the ceramics is tried to illustrate by giving examples of form, surface setting and arrangement of industrial and artistic ceramics which come up without classification during this study.

Key Words: *Design, Balance, Visual Weight, Ceramics, Art.*

Bir Tasarım İlkesi Olan Dengenin Seramik Sanatındaki Yeri

Öz

Tasarım öge ve ilkeleri, görsel sanatlarda eserin temel yapıtaşı olarak dile getirilmektedir. Tasarım öğelerinin organizasyonu tasarım ilkeleriyle oluşmaktadır. Bu öge ve ilkeler hepsi bir arada kullanılabilir ya da bir kaç da bir arada kullanılabilir.

Tasarım ilkelerinden biri olan denge unsuru tasarımın vazgeçilemez ilkelerindedir. Denge diğer tasarım öge ve ilkelerini kapsamaktadır.

Denge; karşıt iki gücün anlık eşitlik göstermesi birbirlerine birinin diğerinden üstün gelmeme durumu olarak tanımlanmaktadır. Bu durum, renk, ölçek, açı, yön ve bunun gibi tasarımın temel yapı taşlarıyla oluşturulmaktadır. Denge her zaman görsel bir ağırlığa sahiptir ve bu görsel ağırlık tasarımdaki üstün gelmeme durumunu ayarlamaktadır. Denge üç çeşide ayrılmaktadır. Bunlar; simetrik denge, asimetrik denge ve radyal dengedir.

Bu çalışmada, seramik sanatında denge ilkesi ele alınmıştır. Seramik üretim yöntemlerine göre endüstriyel ve sanatsal olarak sınıflandırılmıştır. Seramik sanatında genel olarak malzemeye bağlı denge unsurlarına ve bu çalışmada sınıflandırmadan ortaya çıkan endüstriyel ve sanatsal seramikte formda,

yüzeydeki dekorda ve düzenlemede örnekler verilerek anlatılmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Tasarım, Denge, Görsel Ağırlık, Seramik, Sanat.

Giriş

Denge; tasarımda biçim, yön, doku, ölçü, aralık vb. öğelerin bulunduğu karşıt iki gücün denk gelmeleri ve birbirlerine üstünlük sağlamamalarından geçici ve göreceli durumdur. Tasarımın bir bütünlük içinde algılanmasını sağlar. Denge seramik formda; kullanılan malzemelerin uygunluğunda ve yapısında, seramik yüzeyde; kullanılan dekorda ve seramik formların düzenlenmesinde aranmaktadır. Tasarımın her aşamasında denge bulunmakla seramik tasarımında da seramiğin sınıflandırıldığı hem sanatsal hem endüstriyel seramikte de denge unsuru geçerlidir.

Denge; tasarımda kesin net bir bilgiye sahip olamamakla beraber en güzel örnekleri yaşamda görülmektedir. Denge uygulandığı seramik biçimlere,estetik bir değer ve teknik özellikler katmak amacı ile kullanılmakta olup çeşitleri mevcuttur. Artistik ve endüstriyel amaçla kullanılan seramik formlarda denge türleri de yer almaktadır.

Dengenin Tanımı

İngilizce karşılığı balance, Fransızca karşılığı balancement, Almanca karşılığı gleichgewicht. Genelde, karşıt iki gücün denk gelmeleri ya da birbirlerine egemen olmamalarından doğan göreceli ve geçici durum. Bir kompozisyonda, renk, ölçek, açı, yön ve ışık tonu gibi biçim öğelerinin birbiriyle çelişki içinde algılanmalarını sağlayan, bunların karşıt değerlerini yumuşak geçişlerle birbirine yaklaştıran ya da bir bütün olarak algılatan bir tasarım sonunda elde edilmiş niteliklidir.(Eczacıbaşı, 1997:444)

Dengeli bir düzenlemedeki öğeler, biçim, renk, değer, doku, yön, aralık ve ölçüleri kendi aralarında bir karşılaştırma gerekliliği yaratırlar. Bu öğeler ortaya çıkan değerleri açısından tartıldıklarında genel bir denge duygusu vermeli, herhangi bir biçim ya da bir grup ağır basarak düzenlemenin ağırlık merkezini kendine kaydırmamalıdır. Ağırlık merkezleri birden fazla olduğunda, her merkez güçlü olmalı, ancak bu mücadelenin sonunda yine ağırlık merkezi, düzenlemenin ortasında, yakın bir yerinde kalabilmelidir. Dengenin bozulduğu durumlarda, dengeyi sağlayacak öğeler düzenlemeye eklenebilmeli ya da çıkartılabilmelidir (Güngör, 1983:96).

Denge hakkında birçok tanım bulunmaktadır fakat hepsinin özü tasarımda vazgeçilmezliği üzerinedir.

Denge eserdeki karşıt güçlerin tasarımda bir araya geldiği ve bu karşıt güçlerin içinde bulunduğu tasarımda birbirlerine üstün gelmeme durumudur. Bu durum göreceli ve geçici bir durum olarak

değerlendirilmektedir. Denge aranmak istenildiği vakit eserde her zaman bir merkez bulunmakta ve bu merkezi kesen eğik, yatay, dikey bölen hayali bir eksen bulunmaktadır. Merkez sağa sola, aşağı yukarı kaymış olabilir. Fakat bu eksenin her zaman düzenleyicileri olan tasarım öge ve ilkeleri bulunmaktadır diyebiliriz.

Denge ilkesi zıtlık ile de ilintilidir. Denge sadece tasarım elemanlarının bir araya getirilerek bir düzen içinde sunulması değildir. Denge büyük-küçük, kısa-uzun, kalın-ince, açık- koyu, yatay- dik, köşeli-yuvarlak vb. gibi elemanlarla da ortaya konulabilmektedir.

Denge ilkesinde dikkat edilmesi gereken bir başka konu bir eserde denge aranmak istenildiği vakit eser yatay, dikey, eğik çizgilerle hayali bir şekilde eseri ikiye bölünerek bakılmakta, buda dengenin simetriyle eşit olduğu kanısını çıkarmakta fakat bunun böyle olmadığı dengenin tanımlarında ortaya çıkmaktadır. Aksi halde dengenin çeşitleri olan asimetrik ve radyal dengeyi hiçe saymak zorunda kalırız. Simetri ve denge aynı şey değildir diyebiliriz.

Denge bir hayat olgusudur yaşamda her şeyde bunu görebiliriz. Örneğin insan vücudunda, bir meyvede, mobilyada, mimaride, araçlarda... Ve denge bu denli her yerde olduğu için göz bunu istemsiz olarak her şeyde aramaktadır ve dengesiz bir hayat düşünülemez.

Dengenin Çeşitleri

Denge; simetrik, asimetrik ve çoğu tasarım kitaplarında yer almamasına rağmen radyal denge olmak üzere üç çeşittir.

Simetrik Denge

Parçaların orta ekseninin yanında, biçim, motif ve renklerin eş deş olacakları bir biçimde düzenlenmesi sonucunda, her iki yarımın birbirinin yansıması ya da her iki tarafta biçim ve motiflerin benzer şekilde dağılmasıdır. Kısaca, bir eksen etrafında öğelerin yerleştirilmesidir. Bu eksen düşey, yatay, eğik olabilir. Simetrik denge kesin ve karalı bir kompozisyonu oluşturur ancak kısa sürede sıkıcı etki yaratır ve fazla ilgi uyandırmaz. Simetrik denge, fazilet, şeref, nizam, gurur, sadelik ifade ettiğinden dini kompozisyonlarda, katedrallerin planlarında, camilerimizde tapınaklarda, taç mahalde, Michelangelo tarafında Medicilerin mezarında kullanılmıştır. (Terzi, *YL Tezi*, 2007:21)

Resim1,2 : Simetrik dengeye doğadan örnek

[http://www.akhepedia.com/forum/matematik-ve-geometri/simetri-\(symmetry\)-ve-asimetri-\(asymmetry\)/](http://www.akhepedia.com/forum/matematik-ve-geometri/simetri-(symmetry)-ve-asimetri-(asymmetry)/) (Nisan 2013)

Resim 3; Simetrik dengeye mimariden

örnek <http://www.travelsworlds.com/taj-mahal-hd-wallpapers.html> (Mayıs 2014)

Resim 4 ; Simetrik dengeye dekorasyondan örnek

<http://www.dekorguru.com/2011/02/evinizde-hangisi-favori-simetri-asimetri.html> (Nisan 2013)

Asimetrik Denge

Dengenin ikinci çeşidi, asimetrik denge olarak adlandırılır. Bu durumda benzer olmayan objelerin görsel algılama sırasında, eşit görsel ağırlığı ya da eşit göz dikkatini yaratabilecek tasarımlara asimetrik denir. Bir kompozisyonun her iki tarafında ki görsel ağırlık eşit olduğunda, benzeşmeyen objelerin birbirini tamamlamasında, asimetrik denge sağlanır. Asimetrik kompozisyonlar, izleyiciyi hareketlendirmenin ötesinde izleyiciye de merak öğesini harekete geçirir.(Öztuna, 2007)

Resim 5 ; Asimetrik dengeye mimariden örnek, Disney Hall, Los Angeles, Frank Gehry. <http://Pleasurephoto.Wordpress.Com/2012/10/09/Disney-Hall-Los-Angeles-Frank-Gehry-Architect-Julius-Shulman-And-Juergen-Nogai/>(Nisan 2013)

Resim 6; Asimetrik dengeye mimariden örnek, Hundertwasser'in evi, Viyana

<http://angelicshomeforimaginaryfriends.blogspot.com/2013/06/viyana-gunlukleri-seegrotte-mayerling.html> (Nisan)

Resim 7; Asimetrik dengeye doğadan bir örnek

<http://kaliteliresim.blogspot.com.tr/2011/07/bonsai-japon-agac-duzenleme-sanat-hd.html>

Resim 8; Asimetrik dengeye modadan bir örnek

<http://www.moda.kadinlarsitesi.com/bu-yilin-modasi-bayan-kazak-modelleri.html/bej-kahve-asimetrik-kazak-modeli>

Radyal Denge

Bu tür dengede de, gene simetri esastır. Kuvvetler bir merkezden etrafına dağılarak, bu denge sağlanır. Bir çarkı andıran kompozisyonda, karakterce aynı olan iki ya da daha fazla kuvvetleri bir merkez etrafında toplamak esasına dayanır. Bu kompozisyon ve denge düzeni, resmin yüzeyinde gözle görülür ve hissedilebilir çembersel hareketler yaratır. Bu tür denge dekoratif anlamda çok kullanılır (Bigalı, 1976:197) Örnek verecek olursak güneş, gözbebeği irisi, bisiklet tekeri, papatya vb.

Resim 9; Radyal dengeye örnek, göz irisi

[http://explainers.wordpress.com/2011/02/07/amazing-eye-close-ups/\(Nisan 2013\)](http://explainers.wordpress.com/2011/02/07/amazing-eye-close-ups/(Nisan 2013))

Resim 10; Radyal dengeye örnek, papatya [http://www.ciceksehri.com/cicek/cicek-resimleri/papatya-resimler \(Nisan 2013\)](http://www.ciceksehri.com/cicek/cicek-resimleri/papatya-resimler (Nisan 2013))

Seramik Sanatında Denge

Seramik bir kültürel nesne olarak değişik anlamlar içerir. Teknolojik, dinsel, işlevsel, toplumsal, ekonomik ve mitolojik anlamları, seramiği yaratılan ve yaşanan toplumsal kültürdeki yerini oluşturur. Geçmiş kültürleri tanımlamada en çok seramik buluntularından yararlanır. Seramiğin bozulmadan binlerce yıl kalabilme özelliği onu arkeologlar için değerli bir hazine yapmıştır. Seramiğin resimsel anlatım yüzeyi olarak kullanılması da geçmiş dönemlerin günlük yaşam tarzlarına, gelenek ve adetlerine ışık tutar. (Çakı,1999)

Seramik; ihtiyaçtan doğan gereksinimleri yerine getirecek ürünlerin yapımına yönelik endüstriyel anlamda salt estetik değerleri ifade eden sanatsal anlamda bir yaratma süreci olarak karşımıza çıkmaktadır (Yardımcı, 1993: 4).

Seramik sanatında denge unsurunu Sanat ve Endüstriyel Seramik ürünler olarak ele almak mümkündür. Bu bağlamda; Sanat Seramiği; Endüstriyel yöntemlerle de şekillendirilebilen ancak seri üretilmeyen, işlevsel de olabilen, toplumların duyarlılığını, kültürel düzeyleri, dinsel inanç ve davranışlarını, toplum için ilişkileri, özetle güncel yaşamları yansıtanın ötesinde, seramik malzemenin tüm verileriyle değerlendirilerek; bugünkü anlamıyla salt estetik ve özgün yaratıcılığı ifade etme biçimidir. (Yardımcı, 1993:4).

Endüstriyel seramik sanatı; gündelik ihtiyaca dönük işlevlere hizmet eden, tamamen seri üretime yönelik, piyasa koşulları içinde gerçekleşen bir alandır (Uludağ, 1998: 36).

Seramik Sanatında Genel Olarak Malzemeye Bağlı Denge Unsurları

Resim sanatında dengeyi oluşturan tasarım öğeleri ve bunları gelişi güzel kullanmamak içinde ilkeler bulunmaktadır fakat seramik eserde bu farklıdır. Seramik sanatında form yani boyutta devreye girdiğinden denge formda yüzeyde ve düzenlemede ele alınmaktadır. Bu bölümde dengeyi; seramik sanatında yüzeyde kullanılan malzemeye bağlı denge unsurlarını kısaca ele almış ve diğer bölümde form ve düzenlemeyle buluşturmuş olduğum seramiğin sanatsal ve endüstriyel sınıflandırılan bölümünde dengeyi çeşitlerine göre yorumlamış bulunmaktayım.

Dokulu - dokusuz; Seramik sanatında doku geçmişten başlayıp günümüze kadar gelen bir dekor yöntemidir. Seramik formda ya da yüzeyde dokuda denge aranmak istenildiği zaman, dokulu dokusuz alan, küçük dokulu alanın büyük dokusuz alana veya pürüzsüz dokunun pürüzlü dokuya dengelenmesine bakılmaktadır.

Resim 11 ; Malzemeye bağlı denge unsuruna dokulu -dokusuz örnek, Kâseler, Güngör Güner <http://www.gungorguner.com/works/bowls/39b.jpg> (Haziran 2014)

Resim 12 ; Malzemeye bağlı denge unsuruna dokulu -dokusuz örnek, Jack Troy <http://www.jacktroy.net/potter3.html> (Temmuz 2014)

Güngör Güner e ait k selerin aynı dokuya sahip olup yarım dokunun dıŐında yarım dokunun k selerin içinde kullanılması malzemeye bağlı denge unsuruna  nek bir çalışmadır diyebiliriz.

Sırlı- sırsız; Sanatsal seramiklerde artistik açıdan yapılmış seramik form ve yüzeylerde daha yaygın kullanılmakta ve sırlı ve sırsız yüzeylerin kullanımı dengenin malzemeye bağlı denge unsurunu bulunduğunu göstermektedir.

Resim 13, 14. Malzemeye bağlı denge unsuruna sırlı- sırsız  nek, Sırlı sağar pano, İsmail Yardımcı, görsel arŐivo

Sanatçı İsmail Yardımcı 'ya ait yukarıdaki sırlı sağar piŐirim tekniğiyle yapılmış pano malzemeye bağlı denge unsurunda sırlı ve sırsız olarak ayırdığımız bölümde sanatsal seramikte dengeye güzel bir  nek oluşturmuştur. Sanatçının üç gruba ayırdığımız malzemeye bağlı denge unsurlarında mat-parlak ve dokulu-dokusuz gruplarına da çalıŐmalarının  nek olduğunu görebiliriz.

Mat- parlak; Seramik sanatında matlık ve parlaklık farklı tekniklerle oluşmaktadır. Parlak sır ve mat sır, astar ve perdahlama gibi yöntemlerinin kullanılmasıyla oluşur. Parlak bir sırnın, mat bir sıra olan dengesi daha ağır basmaktadır. Ancak bu sanatçı tarafından dengelenebilir büyük mat bir alanın kullanılması küçük parlak alanla dengelenebilir.

Resim 15. Malzemeye bağlı denge unsuruna mat- parlak örnek, Terracotta, h; 27cm, Ian Garrett <http://www.houseandleisure.co.za/item-of-the-day-ian-garrett-vessel/>(Haziran 2014) **Resim 16.** Malzemeye bağlı denge unsuruna mat- parlak örnek, küçük küre, 6x6cm, Rick Dillingham, 1990 <http://www.nmartmuseum.org/site/exhibitions/virtual-gallery/slices-collection/aesthetic-fusions/small-globe.html>

Ian Garrett' e ait olan yukarıdaki çalışma form olarak dikey eksenle simetrik bir formdur. Üzerindeki dekor belirli bir simetriye sahiptir ancak dekor asimettiktir. Astarındaki matlık ve parlaklık eşit dağılmış olup malzemeye bağlı denge unsurundaki matlık ve parlaklık dengesinde uyumlu bir örnektir diyebiliriz.

Rick Dillingham ait olan yukarıdaki çalışma sırdaki matlık ve parlaklık eşit dağılmış olup malzemeye bağlı denge unsurundaki matlık ve parlaklık dengesinde uyumlu bir örnektir diyebiliriz.

Sanat Seramiği ve Endüstriyel Seramikte Denge ve Çeşitleri

Dengeyi bir eseri merkezden eşit şekilde bir eksen yardımıyla (bu eksen dikey, yatay, eğik olabilir) ikiye ayırdığımızda tasarım elemanlarının birbirine eşit gelmesi ve birbirinden biraz farklı fakat tamamen zıt olmamalarından kaynaklanan durum olarak tanımlarsak, seramik sanatında tasarımların form ve dekorlar üzerinde bu düzenlemeye göre yapıldığını görebilmekteyiz. Yukarıda endüstriyel seramik ve sanat seramiği sınıflandırmasına göre dengenin çeşitleri ile birlikte aşağıda yer verilmektedir.

Resim 17; Simetrik dengeye örnek bir çalışma, Sırlı sağar, İsmail Yardımcı, görsel arşiv

Resim 18; Simetrik dengeye örnek bir çalışma "Costa Rica yumurtası, 9x6x6" Jennifer McCurdy <http://jennifermccurdy.com/currentwork.shtml>

Sanatçı İsmail Yardımcı' ya ait yukarıdaki çalışma form olarak incelendiğinde yatay ve dikey ekseninde Sanat Seramiğinde simetrik dengeye açık bir örnektir. Sanatçı kendi geliştirdiği sırlı sağar tekniğiyle çalışmalarını halen sürdürmektedir. Sırlı ve sırsız, dokulu dokusuz yüzeyleriyle seramikte malzemeye bağlı denge örneğine de güzel çalışma diyebiliriz.

Yukarıda sanatçı Jennifer Mc Curdy'e ait Costa Rica yumurtası isimli bu form dikey ve yatay ekseninde üzerinde yer almaktadır. Eserin hem form hem de ajur yöntemiyle elde edilen dekoruyla tam bir Sanat Seramiğinde simetrik dengeye örnektir.

Resim19; " İsimsiz" 72,5 x 5,5 x 72,5 cm, Döküm Tekniği ve Elle Şekillendirme, 1050°C, Duygu Güvenç, 2013

Yukarıdaki çalışma hem kalıp hem elle şekillendirme olup yüzeyde mat sır ve sırsız yerler bırakılarak oluşturulmuştur. Çalışma bir bütün olarak incelendiğinde yatay ve dikey eksende simetrik dengeye uygun olarak yapılmak istenilmiştir. Formlardan biri tek başına ele alındığında asimetric dengeye uygundur diyebiliriz. Malzemeye bağlı dengeye bakılmak istenildiğinde sırlı sırsız yerlerde de bir denge oluşturulmak istenmiştir.

Resim 20; Asimetric dengeye örnek bir çalışma “ Mavi bantlar ile sivriler,
http://www.jenniferlee.co.uk/works/1979_84/index.html (Mayıs 2014)

Resim 21;Asimetric dengeye örnek bir çalışma

http://www.baltimoreclayworks.org/images/artists/resident/fujii/yoshi_fujii_2011/index.html(Mayıs 2014)

Sanatçı Jennifer Lee ye ait renkli çamurlarla yapılmış bu sanatsal çalışma dik bir eksenle bölündüğünde her iki eksendeki yarımın birbirinin yansıması olmadıkları görülmektedir bunun yanında, koyudan açığa doğru giden renk şeritleri de tam bir asimetric denge sağlamıştır.

Sanatçı Yoshi Fujii ye ait yukarıdaki vazolar hem form hem dekordaki asimetric denge örneğini göstermektedir.

Resim 22 ; Radyal dengeye örnek bir çalışma Porselen, Fenella Elms
[http://www.fenellaelms.com/pages/ceramics/edges.php#pp\[pp_gal1\]/0/](http://www.fenellaelms.com/pages/ceramics/edges.php#pp[pp_gal1]/0/) (Mayıs 2014)
Resim 23 ; Radyal dengeye örnek bir çalışma "Problem kare, 20*20cm x 7cm
Halima Cassell <http://www.halimacassell.com/collections/small-ceramic-sculptures/>
(Mayıs 2014)

Sanatçı Fenalla Elms' in yukarıda görülen çalışması merkezden kenara doğru dağılarak radyal denge örneği oluşturmaktadır. Sanatçı çok ince bir tabaka halinde döktüğü porselen çamurunu kıvama geldikten sonra şeritler halinde keserek çalışmalarını bu yöntemle yapmaktadır. Yukarıda simetrik dengede örneği bulunan Halima Cassell e ait bu çalışmada radyal dengeye ait bir örnektir diyebiliriz. Dengenin çeşitlerini bir önceki seramik sanatında sanat seramiği olarak sınıflandırdığımız bölümde simetrik dengeyi sanatsal seramiklerde incelediğimiz gibi endüstriyel seri üretilen bu seramiklerde de inceleyeceğiz.

Resim 24; Simetrik dengeye örnek bir çalışma Vazo, Luna Eero Sairanen, 2007
<http://davidreport.com/200708/luna-vase-by-eero-sairanen/> (Mayıs 2014)
Yukarıdaki Eero Sairanen' e ait endüstriyel seramiklerde formda simetrik denge örneğini görebilmekteyiz.

Resim25; Simetrik dengeye örnek bir çalışma, İsimli, Eva Zeisel
<http://braxtonandyanney.blogspot.com.tr/2012/01/eva-zeisel-farewell.html> (Mayıs 2014)

Resim26 ; Simetrik dengeye örnek bir çalışma Kalpa Vazo ve Kâse, Satyendra Pakhalé, 2002

<http://www.satyendra-pakhale.com/projects/view/62/kalpa-vase-bowl> (Mayıs 2014)

Eva Zeisel endüstriyel seramik işleriyle bilinen endüstriyel tasarımın ilk kadın öncüsü olan bir tasarımcıdır. Yukarıdaki formlarında her bir formu tek olarak ele aldığımızda dikey bir eksen üzerinde baktığımızda simetrik dengeye ait olduğunu, düzenleme olarak ele aldığımızda da simetrik dengeye uygun formlar görebilmekteyiz.

Yukarıda eseri yer alan Satyendra Pakhale isimli tasarımcı eserini iki türlü amaç için ortaya çıkarmıştır. Hem vazo hem de ters çevrildiği vakit kâse olarak tasarımılanan çalışma tek bir birimden oluşturularak yapılmıştır.

Form olarak ele alındığında birimler biri tek başına alındığında ve düzenleme olarak ele alındığında simetrik dengeye bir örnektir. Malzemeye bağlı ele alındıklarında sırlı-sırsız dengesi de görülebilmektedir diyebiliriz.

Resim 27; Asimetrik dengeye örnek bir çalışma, Girdap çay fincanı, Heather Mae Erickson,2010

http://heathermaerickson.com/artwork/1415345_Swirl_Bowl_in_White.html

(Mayıs 2014)

Resim 28; Asimetrik dengeye örnek bir çalışma, İsimsiz, Ömer Görkem, 2010.

Sanatçı Heather Mae Ericson' a ait yukarıdaki çalışma endüstriyel alanda çalışılmış fincan ve tabaktır. Dik ya da yatay bir eksen de bölündüğünde form olarak bir eksen tarafından bölündüğünde ortaya çıkan iki yarımında eş olmadığı asimetrik dengeye ait formlar olduğu görülmektedir. Aynı zamanda seramikte malzemeye bağlı mat-parlak, sırlı- sırsız denge unsurlarına da birer örnek oluşturmuştur diyebiliriz.

Sanatçı Ömer Görkem' e ait bu çalışmalar form olarak dik ve yatay eksen de bir eksen tarafından incelendiklerinde yansımalarının birbirlerine eş olmadığını asimetrik dengeye örnek oluşturduğunu ve malzemeye bağlı denge unsurlarında sırlı-sırsız dengesi de örnektir diyebiliriz.

Resim 29; Radyal dengeye örnek bir çalışma, Kibir, Yulia Tsukerman
<http://www.yuliatsukerman.com/#!vanitas/cfsj> (Mayıs 2014)

Resim 30; Radyal dengeye örnek bir çalışma, Atıştırmalık tabak ve kaşık, Heather Mae Ericson, 2010
[http://heathermaerickson.com/artwork/1415348 Appetizer Platter with Spoons.html](http://heathermaerickson.com/artwork/1415348_Appetizer_Platter_with_Spoons.html) (Mayıs 2014)

Sanatçı Yulia Tsukerman a ait yukarıdaki bu çalışmalarda radyal denge formlar üzerinde rölyef üzerinde yer almaktadır. Bir merkez ve bu merkezden etrafa yayılan kuvvetler bulunmaktadır.

Yukarıda Sanatçı Heather Mae Ericson 'a ait tepsi merkezde bulunan tabak ve tabağın çevresindeki yerleştirilen kaşıklarla oluşturulan düzenlemede radyal dengeye örnek bir çalışmadır.

Sonuç

Denge her zaman görsel bir ağırlığa sahiptir ve bu görsel ağırlık tasarımıdaki üstün gelmeme durumunu ayarlamaktadır. Denge üç çeşide ayrılmaktadır. Bunlar; simetrik denge, asimetrik denge ve radyal dengedir. Bir tasarım ilkesi olan denge ve çeşitleri büyük-küçük, kısa-uzun, kalın-ince, açık- koyu, yatay- dik, köşeli-yuvarlak vb. gibi elemanlarla da ortaya konulabilmektedir.

Seramik sanatında denge, dengenin çeşitleri olan simetrik, asimetrik ve radyal dengeye göre hem form hem de yüzeyde ele alınması hatta form ve yüzeyde değerlendirilmesi mümkündür. Seramik malzemeye bağlı denge unsurlarında; sırlı - sırsız, mat – parlak, dokulu – dokusuz zıtlıklarıyla denge oluşturduğu gibi üretim yöntemleri olan endüstriyel ve sanatsal seramikte de; formda, yüzeyde ve düzenleme açısından da ele alınması mümkündür. Denge malzemeye bağlı denge unsurlarında daha belirgin görülmüş, üretim yöntemlerine bağlı sanatsal seramikte de daha çok olduğu görülmüştür.

Seramik sanatında tasarım aşamasında Denge unsuru tasarımcıya yeni ufuklar açması bakımından son derece önemli tasarım ilkesidir.

Kaynakça

Bigalı, Ş. (1976). *Resim sanatı*. İstanbul: Yaylacılık Matbaası.

Çakı, M. (1999). *Neolitik dönemden İlkçağa seramiğin kültürel nesne olarak insan yaşamındaki yeri*, (Sanatta Yeterlilik Tezi), Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

Eczacıbaşı (1997). Eczacıbaşı sanat ansiklopedisi (3.cilt), Yem Yayıncılık.

Güngör, H. İ. (2005). *Temel Tasar*, (3). İstanbul: Esen Ofset Matbaası.

Güvenç, D. (2104). *Bir tasarım ilkesi olan dengenin seramik sanatında incelenmesi ve kişisel yorumlar*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.

Öztuna, Y. H. (2008). *Görsel iletişimde temel tasarım*. İstanbul: Güzel Sanatlar Matbaası.

Terzi, O. (2007). *Temel eğitimde görsel sanatlar eğitimi dersinde görsel dengenin kavratılması*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara

Uludağ, K. (1998). Seramik sanatının kimlik sorunu, *Türkiye'de Sanat Dergisi*, 33, 142-153.

Yardımcı, İ. (1993). *Anadolu 'da başlangıcından günümüze seramik – metal teknik biçim etkileşimleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

[http://heathermaerickson.com/artwork/1415348 Appetizer Platter with Spoons.html](http://heathermaerickson.com/artwork/1415348_Appetizer_Platter_with_Spoons.html) (Mayıs 2014)

<http://www.yuliatsukerman.com/#!/vanitas/cfsj> (Mayıs 2014)

[http://heathermaerickson.com/artwork/1415345 Swirl Bowl in White.html](http://heathermaerickson.com/artwork/1415345_Swirl_Bowl_in_White.html) (Mayıs 2014)

<http://braxtonandyancey.blogspot.com.tr/2012/01/eva-zeisel-farewell.html> (Mayıs 2014)

<http://www.satyendra-pakhale.com/projects/view/62/kalpa-vase-bowl> (Mayıs 2014)

<http://www.travelsworlds.com/taj-mahal-hd-wallpapers.html> (Mayıs 2014)

[Http://Pleasurephoto.Wordpress.Com/2012/10/09/Disney-Hall-Los-Angeles-Frank-Gehry-Architect-Julius-Shulman-And-Juergen-Nogai/](http://Pleasurephoto.Wordpress.Com/2012/10/09/Disney-Hall-Los-Angeles-Frank-Gehry-Architect-Julius-Shulman-And-Juergen-Nogai/)(Nisan 2013)

<http://angelicshomeforimaginaryfriends.blogspot.com/2013/06/viyana-gunlukleri-seegrotte-mayerling.html> (Nisan

<http://kalitelifresim.blogspot.com.tr/2011/07/bonsai-japon-agac-duzenleme-sanat-hd.html>

<http://www.moda.kadinklarsitesi.com/bu-yilin-modasi-bayan-kazak-modelleri.html/bej-kahve-asimetrik-kazak-modeli>

<http://www.ciceksehri.com/cicek/cicek-resimleri/papatya-resimler> (Nisan 2013)

<http://explainers.wordpress.com/2011/02/07/amazing-eye-close-ups/>(Nisan 2013)

<http://www.dekorguru.com/2011/02/evinizde-hangisi-favori-simetri-asimetri.html>
(Nisan 2013)